Сіненко К. О.,
аспірант кафедри дошкільної та початкової освіти
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ, Україна

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Ми живемо у динамічному світі, що дуже швидко змінюється. Ці зміни стосуються усіх сфер нашого буття. Наше життя стало безперервним процесом адаптації, і саме від адаптаційного потенціалу особистості, у значній мірі, залежать її успіх та можливості самореалізації. Сьогодні дитині потрібні не тільки знання, але і достатній рівень життєвої компетентності, сформованість таких особистісних якостей, які допоможуть знайти своє місце у житті, визначитися з колом своїх інтересів та уподобань, стати активним членом суспільства і щасливою, упевненою у власних силах людиною.

Орієнтуючись на сучасний ринок праці, в учнів потрібно формувати компетентності, що дозволяють користуватися такими технологіями і знаннями, які задовольняють потреби інформаційного суспільства. З іншого боку, трансформаційні процеси у сучасному суспільстві, стрімкий розвиток медіа-технологій зумовлюють перегляд вимог до професії вчителя загалом та вчителя початкової ланки освіти, зокрема. Зауважимо, що оновлення Державного стандарту загальної початкової освіти (2018 р.) та упровадження Концепції Нової української школи передбачає формування в учнів низки компетентностей, серед яких є інформаційно-цифрова, що вміщує в себе: впевнене і водночас критичне застосування інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) для

створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні; інформаційну й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, роботу з базами даних, навички безпеки в Інтернеті та кібербезпека; розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо) [1].

Зауважимо, що такий вид компетентності є відносно новим для сучасної науки, натомість існують чимало розвідок, які розкривають сутність споріднених компетентностей молодших школярів. Так, проблема формування інформаційно-комунікаційної компетентності представлена в роботах О. Булін-Соколової, І. Родигіної, А. Семенової, О. Хохлової; інформаційна культура молодшого школяра є предметом дослідження Г. Лаврентьєвої.

Отже, метою статті є дослідження сутності і змісту дефініції «інформаційна компетентність молодшого школяра».

Зауважимо, що інформаційна компетентність – це добра обізнаність у світі інформації. З перших днів навчання в школі необхідно вчити учнів працювати з різними джерелами інформації, тому що робота з інформацією в наш час стає необхідним інтелектуальним умінням. Під час організації цієї роботи в початковій школі необхідно враховувати вікові психолого-фізіологічні особливості школярів. Бажання досліджувати виникає тоді, коли об'єкт викликає інтерес. Завдання вчителя – підвести дитину до ідеї, у якій вона максимально реалізується як дослідник, розкриє кращі сторони свого інтелекту, одержує нові знання, уміння й навички. Використання комп’ютера в навчальній діяльності учнів сприяє розвитку розумових здібностей, пам’яті творчого нестандартного мислення, підвищує інтерес до навчання. Очевидно, що формування

інформаційної компетентності учнів початкової школи, забезпечує розвиток компетентності особистості загалом та підготовку до успішного життя в сучасному суспільстві.

Перш за все, звернемось до довідкової літератури. Так, в педагогічному словнику, інформаційна компетентність визначається як рівень власне комп'ютерної освіти, досвід, індивідуальні особливості особистості, її прагнення до самоосвіти, самовдосконалення, здатність до творчості у межах використання засобів телекомунікацій та інформаційних технологій [3, с. 52].

У педагогічних дослідженнях поняття «інформаційна компетентність» трактується як:

– складне індивідуально-психологічне утворення на основі інтеграції теоретичних знань та практичних умінь в галузі інноваційних технологій [4, с. 169].

– нова грамотність, що охоплює уміння активного самостійного оброблення інформації, прийняття принципово нових рішень в непередбачених ситуаціях з використанням технологічних засобів [5, с. 12].

– інтеграційна якість особистості, яка перетворює процеси відбору, засвоєння, перероблення, трансформації та генерації інформації в особливий тип наочно-специфічних знань, що дозволяє виробляти, приймати, прогнозувати і реалізовувати оптимальні рішення в практичній діяльності [6, с. 32–34].

Як бачимо, категорія інформаційної компетентності більшістю учених тлумачиться як така, що забезпечує здатність працювати з різною інформацією, аналізувати, обробляти, творчо перетворювати її.

Схожа думка простежується у роботах А. Хуторського: «інформаційна компетентність – це компетентність у сфері інформаційно-комунікативних технологій» [7, с. 58 – 64].

Важливою складовою цієї компетентності є вміння переосмислювати інформацію, розв'язувати інформаційно-пошукові задачі, використовуючи бібліотечні та електронні інформаційно-пошукові системи [7, с. 58 – 64].

А. Хуторськой розглядає інформаційну компетентність як одну із ключових компетентностей. Завданнями розвитку інформаційної компетентності є збагачення учнів знаннями та вміннями в галузі інформатики й інформаційно-комунікаційних технологій, розвиток комунікативних та інтелектуальних здібностей.

Щодо визначення поняття «інформаційна компетентність» варто погодитися з тим, що це поняття має широке використання в педагогічній науці, проте трактується неоднозначно як: здатність особистості орієнтуватися в потоці різноманітних повідомлень, уміння працювати з різноманітними джерелами даних, знаходити і добирати необхідний матеріал, класифікувати його, узагальнювати, критично до нього ставитися, уміння на основі одержаного знання конкретно та ефективно вирішувати певну інформаційну проблему [8].

Цікавим для нашого дослідження є визначення інформаційної компетентності Л. Пєтухової, яка трактує його як – здатність до реалізації системного обсягу знань, умінь і навичок набуття та трансформації інформації у різних галузях людської діяльності для якісного виконання професійних функцій та усвідомленого передбачення наслідків своєї діяльності [9, с. 3–5].

Проте в більшості випадків дослідники, використовуючи термін «інформація», часто розуміють дані, відомості, повідомлення, матеріал і т.п.

Проаналізувавши поняття, можемо зробити висновок, щодо поняття «інформаційна компетентність» – це здатність особистості використовувати інформаційні технології для гарантованого донесення та опанування

інформації з метою задоволення власних індивідуальних потреб і суспільних вимог щодо формування загальних та професійно-спеціалізованих компетентностей людини. Стосовно учня молодших класів інформаційна компетентність розуміється як здатність працювати з потоком інформації з різних джерел (підручники, книжки, інтернет, ЗМІ тощо), обробляти її та правильно осмислювати).

Отже, спираючись на вже розглянуті поняття, можемо дійти висновку, що інформаційна компетентність молодшого школяра розуміється нами як здатність особистості використовувати інформаційні технології для гарантованого донесення та опанування інформації з метою задоволення власних індивідуальних потреб і суспільних вимог щодо формування загальних та професійно-спеціалізованих компетентностей людини.

Інформаційна компетентність дозволяє людині бути успішною в сучасному інформаційному суспільстві, приймати усвідомлені рішення на основі критично осмисленої інформації та діяти у непередбачуваних умовах. Саме тому, майбутній учитель початкової школи має бути готовим до формування означеної компетентності учнів, а для цього потрібна систематична робота у період його фахової підготовки. Цьому буде присвячено наші подальші розвідки.

Література:

1. Концепція нової української школи. [Електронний ресурс]: Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukraimska-shkola-compressed.pdf **2. Концепція** розвитку педагогічної освіти : наказ МОН України від 16.07.2018 № 776 [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України : офіційний веб-портал. – Режим доступу :

https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti. **3**. **Педагогический словарь** терминов и определений в области информатизации образования г. Алматы, 2010, Педагогический словарь терминов и определений в области информатизации образования. – НЦИ, Алматы. – 52 с. **4. Зайцева О. Б.** Формирование информационной компетентности будущих учителей средствами инновационных технологий: дис. … канд. пед. наук / Армавир, 2002. 169 с. **5**. **Семёнов А.Л.** Роль информационных технологий в общем среднем образовании /. М.: Изд-во МИПКРО, 2000. 12 с. **6. Барановська О.** Інформаційні компетентності учнів як дидактична категорія //Біологія і хімія в школі. 2004. №6. С. 32-34. **7**. **Хуторской А.В**. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования [Текст] // Народное образование. 2003. №2. С. 58–64. **8**. **Котенко В.В**. С.Л. Сурменко Информационно-компьютерная компетентность как компонент профессиональной подготовки будущего учителя информатики [Электронный ресурс] / В. В. Котенко, С.Л. Сурменко // Вестник Омского государственного педагогического университета. 2006. Режим доступа: http://www.omsk.edu/article/vestnikomgpu-114.pdf **9. Пєтухова Л. Є.** Інформатична компетентність майбутнього фахівця як педагогічна проблема // Комп'ютер у школі та сім'ї. 2008. № 1. С. 3–5.